

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ผู้วิจัยขอสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ตามลำดับดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย
2. สมมติฐานการวิจัย
3. ขอบเขตการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สรุปผลการวิจัย
7. อภิปรายผลการวิจัย
8. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่หนองคาย เขต 3 โดยรวมและรายด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่หนองคาย เขต 3 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ทั้งโดยรวมและรายด้าน

สมมติฐานการวิจัย

1. ข้าราชการครูที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน มีความเห็นต่อสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน แตกต่างกัน
2. ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ประจำปีการศึกษา 2549 จำนวน 182 โรงเรียน จำนวน 2,287 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย
  - 2.1 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจำนวนจากตาราง เครจรีและมอร์แกน และใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น ตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน จำนวน 124 คน
  - 2.2 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูผู้สอน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจำนวนจากตาราง เครจรีและมอร์แกน และใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน จำนวน 325 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 449 คน
3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
  - 3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ ตำแหน่งหน้าที่ จำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้บริหารและครูผู้สอน ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน จำแนกเป็น ประสบการณ์น้อยกว่า 10 ปี และประสบการณ์ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป
  - 3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 จำแนกเป็น 6 ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

  - ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ โดยสอบถามเกี่ยวกับตำแหน่งปัจจุบัน และประสบการณ์ในการทำงาน
  - ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามแบบของ ลิเคิร์ท มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

จำนวน 70 ข้อ โดแบ่งเป็น 6 ด้าน คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 449 ฉบับ ได้รับคืนทั้งหมด เป็นฉบับที่สมบูรณ์ 443 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.66

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ ดังนี้

1. วิเคราะห์สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งโดยรวมและรายด้าน
3. เปรียบเทียบสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยใช้ t - test

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากผลการศึกษา สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 27.31 ครูผู้สอน จำนวน 322 คน คิดเป็นร้อยละ 72.69 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานน้อยกว่า 10 ปี จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 36.57 ประสบการณ์ตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป จำนวน 281 คน คิดเป็นร้อยละ 63.43
2. สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ใน

ระดับมาก ($\bar{x}=3.57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($3.34 \leq \bar{x} \leq 3.82$) ยกเว้น หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ หลักการมีส่วนร่วม หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

เมื่อพิจารณาตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่า สภาพการบริหารงานหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.55$) รายด้านส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($4.43 \leq \bar{x} \leq 4.80$) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ หลักการมีส่วนร่วม หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส และหลักความคุ้มค่า

ส่วนสภาพการบริหารงานหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน โดยรวมและทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($2.93 \leq \bar{x} \leq 3.46$) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ หลักการมีส่วนร่วม หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

3. ข้าราชการครูที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 โดยรวมและทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พิจารณารายด้านส่วนใหญ่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีเพียงด้านหลักความคุ้มค่าที่ข้าราชการครูมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 มีประเด็นการค้นพบที่จะนำมาอภิปรายดังนี้

1. สภาพการบริหารงาน ตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู 6 ด้าน คือ

หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

ผลการวิจัย พบว่า

1.1 สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.57$) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวรรณ ทองคำ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในระดับมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เฉลิมชัย สมท่า (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการบริหาร โดยใช้หลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของครูปฏิบัติการสอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาเลย เขต 1 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนใช้หลักธรรมาภิบาล ในการบริหารสถานศึกษาอยู่ ในระดับมาก เรียงตามลำดับ คือ หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่า และหลักความโปร่งใส สอดคล้องกับ รัชชวีญ ภาคภูมิ (2547 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สัตยญา ชาวไร่ (2546 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการรับรู้การบริหาร จัดการ โดยใช้ หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การรับรู้การบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและ รายด้าน มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ คือ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลัก นิติธรรม ด้านหลักความโปร่งใส และด้านหลักความคุ้มค่า

ผลการศึกษาเป็นดังนี้ อาจเนื่องมาจากผู้บริหาร โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาหนองคาย เขต 3 ได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็น และนำหลักการบริหาร ตามหลักธรรมาภิบาล ไปปรับใช้เพื่ออำนวยการหน่วยงานให้มีระบบการบริหารจัดการ ตาม เจตนารมณ์ของพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ.2546 – พ.ศ. 2550) และแนวทาง ในการพัฒนาระบบราชการของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ต้องการให้การบริหารงานราชการและ การบริหารการศึกษา ตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีต้องเป็นการบริหารราชการ

เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลเกิดความคุ้มค่า เขวachsenและประชาชนได้รับความสะดวกและตอบสนอง ความต้องการของประชาชน รวมทั้งมีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ เป็นระบบ การบริหารจัดการศึกษาต้องถือผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนที่ มีความรู้ และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ การปฏิบัติงานของ หน่วยงานและสถานศึกษาต้องเป็นไปอย่างซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ หากมีภารกิจใดส่งผลกระทบต่อเขวachsen ต้องเปิดรับฟังความคิดเห็น และชี้แจงให้ประชาชน ได้รับความรู้และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ต้องจัดทำแผนปฏิบัติการให้สอดคล้องกับแผน ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการ โดยจะต้องกำหนดเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ของหน่วยงาน ที่วัดผลได้ รวมทั้งกำหนดผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติราชการให้ชัดเจน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ต่อภารกิจของรัฐ ต้องจัดทำแผนการทำงาน และเผยแพร่ให้ข้าราชการและประชาชนทราบ โดยเน้นด้านคุณภาพ และจะต้องมีการประเมินความคุ้มค่าในการปฏิบัติภารกิจ คำนึงถึง ประโยชน์ที่รัฐและประชาชนจะได้รับมากที่สุด เพื่อให้การบริหารราชการและการบริหาร การศึกษามีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ต้องดำเนินการลดขั้นตอน การปฏิบัติงาน โดยให้มีการกระจายอำนาจในการตัดสินใจไปยังผู้มีหน้าที่ให้บริการโดยตรง และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย เพื่อความรวดเร็วในการบริหารจัดการ คำนึงถึง ความสะดวก ตอบสนองความต้องการของประชาชน และจัดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติ ราชการโดยผู้ประเมินภายนอก (สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา. 2548 : 36-37)

อีกทั้งการที่โรงเรียนของรัฐได้มีฐานะเป็นนิติบุคคล ตามพระราชบัญญัติระเบียบ บริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 35 ความเป็นนิติบุคคลทำให้ต้องพัฒนา กระบวนการในการบริหาร ได้มีการนำหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน หลักการ บริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ หลักการบริหารคุณภาพ ซึ่งมีหลักในการบริหารงานที่สอดคล้องกับ หลักธรรมาภิบาลใช้ในการบริหารโรงเรียน รัฐบาลก็ได้ประกาศวาระแห่งชาติด้านจริยธรรม ธรรมาภิบาล และการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐตามปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง เพื่อให้ประชาชนเกิดความมั่นใจ ศรัทธา และไว้วางใจในการบริหารราชการของ หน่วยงานภาครัฐ การกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ก็ได้ผลักดันนโยบายคุณธรรมนำความรู้ลงสู่หน่วยงานทุกระดับ เพื่อสร้างความตระหนักใน คุณค่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสามานฉันท์ สันติวิธี วิถีชีวิตประชาธิปไตย พัฒนาคณ โดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ก็ได้มีการให้ความรู้

และสร้างความตระหนักเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ทั้งแก่ผู้บริหารและครูผู้สอนอยู่อย่างต่อเนื่อง มีการกำหนดให้สถานศึกษาจัดทำแผนการปฏิบัติงาน แผนการใช้จ่ายงบประมาณที่ชัดเจน จัดวางระบบควบคุมภายในและมีการตรวจสอบประเมินอย่างต่อเนื่อง แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการปฏิรูปกระบวนการบริหารจัดการของโรงเรียนตามแนวทางหลักธรรมาภิบาล

1.2 สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 พิจารณาเป็นรายด้าน ดังนี้

1.2.1 ด้านหลักการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.82$) และมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ สอดคล้องกับผลการศึกษาของสถาบันพระปกเกล้า (2548 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาเพื่อพัฒนาดัชนีวัดผลการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดี โดยมีขอบเขตการศึกษา คือ การมีกรอบแนวคิดที่สอดคล้องกับการบริหารจัดการที่ดีและแนวทางที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์การจัดการที่ดีของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 และ 9 และสะท้อนหลักการบริหารจัดการที่ดี 6 ประการ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 และวัตถุประสงค์ของการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดี ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยภาพรวม พบว่า หน่วยงานมีระดับความโปร่งใสต่ำสุด ส่วนคะแนนหลักนิติธรรมและหลักคุณธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนหลักการมีส่วนร่วม หลักสำนึกรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า มีคะแนนอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ สุวรรณ ทองคำ (2545 : บทคัดย่อ) ผลสรุปได้ว่า สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในระดับมาก สอดคล้องกับ สัญญา ชาวไร่ (2546 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำ พบว่า การรับรู้การบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโดยรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความโปร่งใส และด้านหลักความคุ้มค่า

ผลเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 เพื่อรองรับการปฏิรูปการศึกษา นำหลักการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น และความมีเอกภาพเชิงนโยบาย แต่หลากหลายในการปฏิบัติมาใช้เป็นหลักการสำคัญในการจัดโครงสร้างการบริหารและการจัดจัดการ กำหนดให้หน่วยงานและสถานศึกษามีการบริหารจัดการในรูปของคณะกรรมการทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ ระดับ

สำนักงาน ระดับเขตพื้นที่การศึกษาลงมาถึงระดับโรงเรียน (สำนักนิติการ สำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2548 : 333-362) และที่สำคัญปัจจุบัน โรงเรียนได้บริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นการบริหารที่ถือว่าโรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการคิดการกำหนดแนวทางและการดำเนินงานของโรงเรียนด้วยตนเอง มีหลักการสำคัญที่จะต้องมุ่งเน้น คือ การกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารจัดการศึกษา การบริหารตนเอง และการตรวจสอบ และถ่วงดุล เพื่อให้โรงเรียนบริหารจัดการได้อย่างอิสระ สอดคล้องกับสภาพของโรงเรียน สามารถพัฒนาคุณภาพของนักเรียนได้ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ตามความต้องการของสังคม ท้องถิ่น ผู้ปกครองและตัวผู้เรียนเอง (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2545 : 3) จึงส่งผลให้ผู้บริหารได้ปรับพฤติกรรมการบริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียน ตลอดจนชุมชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินงาน ร่วมชื่นชมในผลงาน อาจในรูปของคณะกรรมการระดับต่าง ๆ อาทิ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือ การมอบหมายงานให้คณะองค์บุคคลได้ดำเนินการ ซึ่งเป็นไปตามผลการศึกษาของ นิโคไล (Nicolli. 1982 : 321-A) ที่ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมของผู้บริหารให้ทัศนะของครูใหญ่ พบว่า ครูใหญ่ส่วนมากเชื่อในพฤติกรรมทางการบริหาร อย่างมีนัยสำคัญว่า ผู้บริหารประสานงานกับคณะกรรมการศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน และชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารมีความสามารถในการตัดสินใจและสามารถเป็นผู้นำได้ ผู้บริหารช่วยเหลือโรงเรียนและสามารถทำให้เกิด การเปลี่ยนแปลงโดยการนำเทคนิคใหม่ๆมาใช้ในการสอนได้ดี การที่ผู้บริหารดูแล เยี่ยมเยียนบุคลากรในโรงเรียนต่างๆ เป็นการช่วยเหลือให้การเรียนการสอนดีขึ้นและเป็นการทำให้เกิดความเข้าใจระหว่างผู้บริหารกับครูดีขึ้น

1.2.2 ด้านหลักคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.66$) สอดคล้องกับ เฉลิมชัย สมท่า (2547 : บทคัดย่อ) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับ “มาก” เรียงตามลำดับ คือ หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่า และหลักความโปร่งใส สอดคล้องกับ รัชชัญญ ภาควง (2547 : บทคัดย่อ) พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัยพบเช่นนี้อาจเป็นเนื่องจาก ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ได้รับ การพัฒนาในเรื่องคุณธรรมมากขึ้นและมีคุณธรรมอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ เป็นที่ยอมรับของผู้บริหารและครูผู้สอน ซึ่งจะเห็นได้จากกระบวนการในการพัฒนามูลนิธิเข้าสู่ตำแหน่งสายงานผู้บริหาร โรงเรียนต้องผ่านกระบวนการฝึกอบรมเข้ม

ทั้งในเรื่องความรู้ ทักษะกระบวนการบริหารงานในโรงเรียน พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม มีการจัดเข้าค่ายธรรมะของผู้บริหาร โรงเรียนเป็นประจำทุกปี อีกทั้งในคราวประชุม ประจำเดือนผู้บริหารสถานศึกษา จะมีการสอดแทรกเรื่องวินัย คุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหาร เสมอ และที่สำคัญรัฐบาลก็ได้มีการประกาศวาระแห่งชาติด้านจริยธรรม ธรรมภิบาลและการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ โดยทุกหน่วยงานภาครัฐต้องเร่งพัฒนาระบบราชการและสร้างพลังของข้าราชการทั้งระบบในการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมภิบาล เพื่อปรับให้ภาคราชการทำงานด้วยความตระหนักในหลักคุณธรรม มีจริยธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต ทำงานด้วยความสุจริตโปร่งใส ประหยัด ไร้หลักความรู้ หลักเหตุผล เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และมีจิตสำนึกในการทำงานเพื่อประโยชน์ของประชาชน ซึ่งสถานศึกษาเองเป็นหน่วยงานภาครัฐ ที่ต้องนำมาปฏิบัติให้เกิดผลในทางปฏิบัติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีการขับเคลื่อนนโยบายคุณธรรมนำความรู้ เป็นแรงผลักดันอีกทาง จึงส่งผลให้สภาพการบริหารการงานตามหลักธรรมภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน อยู่ในระดับมาก

1.2.3 ด้านหลักนิติธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.60$) สอดคล้องกับการศึกษาของ เกลิมชัย สมท่า (2547 : บทคัดย่อ) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักธรรมภิบาลในการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับ “มาก” เรียงตามลำดับ คือ หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่า และหลักความโปร่งใสทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ได้บริหารงานในโรงเรียน โดยยึด กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ มีการบังคับใช้อย่างเป็นธรรม ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับใหม่ ๆ และเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการออก กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของสถานศึกษาให้ สอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบของราชการ เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และเมื่อมีการปฏิรูประบบราชการ ปฏิรูปการศึกษา ได้มีการประกาศใช้ระเบียบและกฎหมายที่ ส่งผลกระทบต่อบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของโรงเรียนและผู้บริหาร โรงเรียนมากขึ้น อาทิ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารจัดการทั้งทางด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาโดยตรง พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 35 ได้บัญญัติให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เฉพาะที่เป็นโรงเรียนของ

รัฐมีฐานะเป็นนิติบุคคล (ธีระ รุญเจริญ. 2548 : 94) ในกรณีนี้จึงมีความจำเป็นที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องรับรู้ ติดตาม ข้อมูลทางกฎหมายเพื่อนำมาสู่การปฏิบัติของบุคลากรในโรงเรียนอย่างถูกต้อง ปฏิบัติงานโดยยึดระเบียบกฎหมายมากขึ้น อีกทั้ง ข้าราชการครูที่จะมาดำรงตำแหน่งผู้บริหาร โรงเรียนจะต้องผ่านการคัดเลือกตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนด ประกอบด้วย การทดสอบสมรรถนะและความรู้ความสามารถทางการบริหาร ความรู้ทั่วไปและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน และต้องผ่านการพัฒนาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนด (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. 2549)

1.2.4 ด้านหลักความโปร่งใส มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.54$) สอดคล้องกับ รับขวัญ ภาคภูมิ (2547 : บทคัดย่อ) พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากแต่ตรงข้ามกับ สถาบันพระปกเกล้า (2548 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาเพื่อพัฒนาดัชนีวัดผลการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดี โดยมีขอบเขตการศึกษา คือ การมีกรอบแนวคิดที่สอดคล้องกับการบริหารจัดการที่ดีและแนวทางที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์การจัดการที่ดีของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 และ 9 และสะท้อนหลักการบริหารจัดการที่ดี 6 ประการ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 และวัตถุประสงค์ของการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดี ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยภาพรวม พบว่า หน่วยงานมีระดับความโปร่งใสต่ำสุด ส่วนคะแนนจากหลักนิติธรรมและหลักคุณธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนหลักการมีส่วนร่วม หลักสำนึกรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า มีคะแนนอยู่ในระดับมาก

ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ได้กำหนดให้โรงเรียนทุกโรงเรียนในสังกัดจัดวางระบบควบคุมภายในที่เข้มแข็ง มีการจัดอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ ผู้บริหาร สร้างเครือข่ายผู้ตรวจสอบภายในระดับกลุ่มโรงเรียน ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีการกำหนดปฏิทินออกติดตามตรวจสอบ และรายงานผลอย่างเป็นระบบ จึงทำให้ผู้บริหารและผู้รับผิดชอบข้อมูลต่าง ๆ ภายในโรงเรียนไม่ปิดบัง ข้อมูลต่าง ๆ มีการเปิดเผยต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และมีระบบตรวจสอบที่ชัดเจน ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลโรงเรียนได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ เกษม วัฒนชัย (2546 : 27) ที่กล่าวว่า ไม่ว่าจะบริหารโรงเรียนอย่างไร ต้องโปร่งใส กระบวนการบริหารต้องโปร่งใส กระบวนการเรียน การสอนต้องโปร่งใส จะใช้เงินอย่างไรต้องโปร่งใส โปร่งใสก็คือ ตรวจสอบได้ อธิบายได้ การสร้างความ

ไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในสถานศึกษา โดยปรับปรุงกลไกการทำงานให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนและบุคลากรตลอดทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก และมีกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องชัดเจน และสอดคล้องกับตัวบ่งชี้ของมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มาตรฐานที่ 11.3 ที่ว่า สถานศึกษามีระบบและกลไกตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผน และการใช้ทรัพยากรของโรงเรียน มีระบบการตรวจสอบภายในที่ชัดเจน และโปร่งใส

1.2.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.46$) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวกิจ ศรีปีดดา (2545 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของสถาบันอุดมศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีสถาบันราชภัฏมหาสารคาม พบว่า สถาบันราชภัฏมหาสารคามมีค่าระดับการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีค่าระดับการปฏิบัติงานเป็นร้อยละ 66.182 สอดคล้องกับ เฉลิม เทียงสงค์ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาระดับพฤติกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

เหตุที่ผลการศึกษาพบดังนี้ โดยภาพรวมแล้วโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 จะมีปัญหาด้านการขาดแคลนครู ครูไม่ครบชั้น ครูสอนไม่ตักตามวิชาเอก จึงทำให้ภาระงานของข้าราชการครูในโรงเรียนมีมากกว่าหน้าที่ของความเป็นครู นอกจากจะจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งเป็นภาระงานประจำแล้ว ครูผู้สอนต้องร่วมปฏิบัติงานตามโครงสร้างการบริหารของโรงเรียนเป็นเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานบริหารทั่วไป งานวิชาการ งานบริหารงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป ทั้งยังต้องรับภาระงานฝากจากส่วนราชการอื่นที่ผ่านเข้ามาเป็นจำนวนมาก ภาระหนักจึงตกแก่ครูและผู้บริหาร งานอื่นมาเบียดบังทำให้การทำงานประจำ จึงทำให้ภาพที่เห็นเป็นการไม่มีจิตสำนึกต่อหน้าที่ ไม่ทำงานทุ่มเท ไม่มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน และอีกส่วนหนึ่งมาจากโรงเรียนส่วนใหญ่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองคาย เขต 3 ต้องบริหารจัดการบนความขาดแคลน ผลการดำเนินงานจึงต่ำกว่าความคาดหวังของครู ผู้บริหารและชุมชน จึงส่งผลให้ผู้บริหารและครูเห็นว่า ผู้บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักความรับผิดชอบอยู่ในระดับปานกลาง

1.2.6 ด้านหลักความคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.34$) การปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยสูงคือ การรณรงค์สร้างจิตสำนึกของครูและนักเรียนให้ตระหนักถึงการใช้ทรัพยากรของโรงเรียนอย่างประหยัดคุ้มค่า ($\bar{x} = 3.38$) การกำหนดมาตรการประหยัดทรัพยากรของโรงเรียน อาทิ มาตรการประหยัดน้ำและไฟฟ้า ($\bar{x} = 3.37$) การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรของโรงเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม การปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยต่ำคือ การให้ความสำคัญกับระบบการติดตามประเมินผลการใช้ทรัพยากรในโรงเรียน และประกาศให้ประชาชนทราบเป็นระยะ สอดคล้องกับการศึกษาของ เกลิม เทียงสงฆ์ (2549 : บทคัดย่อ) พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คล้ายกับ นพดล พันธุ์กระวี (2545 : บทคัดย่อ) ที่วิจัยเรื่อง การปรับปรุงธรรมาภิบาลในสถาบันการเงินเฉพาะกิจ พบว่า ธรรมาภิบาลในสถาบันการเงินเฉพาะกิจในประเทศไทยยังอยู่ในระยะเริ่มต้น การนำเอาไปปฏิบัติจริง ในเรื่องนี้ยังไม่จริงจังเท่าที่ควรมีเพียงแต่ดำเนินไปในลักษณะต่างคนต่างทำ ขาดความเป็นเอกภาพ

ที่ผลเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารยังไม่ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการงบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุดเท่าที่ควร การใช้งบประมาณไม่สอดคล้องกับเป้าหมายในการพัฒนา และไม่ปฏิบัติตามแผนการใช้งบประมาณ ผลสัมฤทธิ์ของการจัดการศึกษายังไม่เป็นที่พอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง แม้จะมีการกำหนดให้สถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นนิติบุคคล มีอำนาจปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินที่มีผู้ทูลเกล้าฯ ให้แก่สถานศึกษา และมีอิสระในการจัดการงบประมาณในส่วนที่ตั้งไว้สำหรับสถานศึกษาตามที่ได้รับกำหนดวงเงิน และมีอิสระในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการพัสดุในส่วนที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบ (รุ่ง แก้วแดง. 2546 : 24) แต่เรื่องนี้เป็นเรื่องใหม่สำหรับผู้บริหารและคณะครู ทำให้ไม่คุ้นเคย ขาดความรัดกุมในการใช้ทรัพยากรและทรัพย์สินของโรงเรียน หรืออีกประการหนึ่งอาจเป็นเพราะ โรงเรียนส่วนใหญ่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 เป็นโรงเรียนที่มีความขาดแคลน ไม่มีเงินรายได้ของสถานศึกษาแม้จะได้รับความพยายามจะระดมจากภาคส่วนต่าง ๆ งบประมาณที่ได้รับในแต่ละภาคเรียนไม่เพียงพอที่จะใช้จ่ายในงานประจำอยู่แล้ว ผู้บริหารจึงไม่ได้เน้นหนักในเรื่องนี้

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่

จากการศึกษา พบว่า ข้าราชการครูที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 โดยรวมและทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ โดยผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.55$) ส่วนครูผู้สอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.21$) สอดคล้องกับการศึกษาของ นิภาพร รุ่งโรจน์สาคร (2546 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า พฤติกรรมทางคุณธรรมตามระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีของผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร ตามทรรศนะของผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งคล้ายกับ วิเชียร โทอิ้ง (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สกฤทัย เกษรศรี (2549 : บทคัดย่อ) ที่ทำการวิจัยเรื่อง สภาพการปฏิบัติงานวิชาการตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานีเขต 3 พบว่า ครูและผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ครูและผู้บริหารมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานวิชาการ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก การรับรู้การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน ที่แตกต่างกันระหว่าง ผู้บริหารโรงเรียนกับครูผู้สอน การรับรู้เป็นการตีความของสารสนเทศ ของผู้รับข่าวสาร ซึ่งปกติแล้วบุคคลจะตีความข่าวสารเดียวกันต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับการศึกษาและประสบการณ์ของผู้รับข่าวสาร (ทองใบ สุกซารี. 2547 : 10) ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการรับรู้ คือ ลักษณะเฉพาะของบุคคล ได้แก่ ความใส่ใจ ความสนใจ ความตั้งใจ การเห็นคุณค่าของสิ่งเร้า เจตคติ ความคาดหวัง ความรอบคอบ ความต้องการ ค่านิยม คุณสมบัติของสิ่งเร้า ประสบการณ์เดิมในอดีต และสิ่งแวดล้อมในขณะนั้น (มธุรสสว่างบำรุง. 2542 : 95) เมื่อพิจารณาแล้ว จะเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาหรือผ่านการอบรมทางการบริหาร มีประสบการณ์ในการบริหารด้วยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ส่วนครูผู้สอนมีวุฒิทางการศึกษาและประสบการณ์ในการสอน หลักธรรมาภิบาล เป็นหลักการที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องนำไป

ปรับประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน ซึ่งต้องมีการเรียนรู้ผ่านสื่อ ต่าง ๆ ผ่านการประชุมชม
อบรมสัมมนาจากหน่วยงานต้นสังกัด มีการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับ
ผู้บริหารด้วยกันอยู่เป็นประจำ จึงทำให้เกิดความรู้และประสบการณ์ในพฤติกรรมกรบริหาร
งานตามหลักธรรมาภิบาล หรือเข้าใจในพฤติกรรมกรบริหารของผู้บริหารด้วยกันได้ต่างไป
จากครูผู้สอน คังผลการศึกษาของ สัจญา ชาวไร (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษารับรู้
การบริหารจัดการ โดยใช้ หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีการ
รับรู้การบริหารจัดการ โดยใช้หลักธรรมาภิบาล มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05

อีกด้านก็ คือ การที่ผู้บริหาร โรงเรียนกับครูผู้สอน มีบทบาทตามตำแหน่งหน้าที่
แตกต่างกัน กล่าวว่ บทบาทเป็นการกระทำของบุคคลแต่ละคนที่จะกระทำเมื่อคนดำรง
ตำแหน่งนั้น (เหลือ เอกตะคุ. 2542 : 7) หรือ การประพฤติ ปฏิบัติและการแสดงพฤติกรรม
ของบุคคลตามสิทธิหน้าที่ และภารกิจในหน้าที่ที่บุคคลนั้นดำรงตำแหน่งอยู่ รวมถึงการแสดง
พฤติกรรมตามความคาดหวังของผู้อื่นและความคาดหวังของตนเอง (สงวน สุทธิเลิศอรุณ.
2547 : 68) ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องแสดงบทบาทเป็นผู้นำ เป็นผู้ประสานความร่วมมือกับ
ทุก ๆ ฝ่าย เป็นตัวแทนขององค์กร เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้ดำเนินการ เป็นผู้สร้าง
ศรัทธาค่านิยม (สุวกิจ ศรีปีดดา. 2547 : 3-5) ดังนั้น การนำหลักธรรมาภิบาลมาสู่การปฏิบัติ
ในโรงเรียน จึงเป็นบทบาทหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารจึงต้องให้ความสนใจ
ในการศึกษา เรียนรู้ วางแผนในการสร้างหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน และได้แสดงออกใน
การบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาลด้วยตนเองเพื่อเป็นแบบอย่าง จึงอาจทำให้เข้าใจในสภาพ
การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลได้ดีกว่า ส่วนครูผู้สอนไม่มีบทบาทโดยตรงเกี่ยวกับ
การบริหาร ส่วนใหญ่ก็จะคอยคำสั่งผู้บริหารไม่ได้เกิดความสนใจ กระจือหรือร้น ที่จะเรียนรู้หลัก
ธรรมาภิบาล และอีกประการ คือ การมีความคาดหวังต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล
ของผู้บริหารโรงเรียน แตกต่างกันระหว่าง ผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอนคังที่ สมยศ นาวิการ
(2522 : 389) กล่าวว่ บุคคลมีความต้องการและเป้าหมายไม่เหมือนกัน บุคคลต่าง ๆ จะมี
ความพอใจผลลัพธ์ไม่เหมือนกัน บุคคลจะทำการตัดสินใจเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นทางเลือก
โดยอยู่บนพื้นฐานของความคาดหมายของพวกเขาว่ มีพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งจะนำไปสู่
ผลลัพธ์ที่ต้องการมากน้อยแค่ไหน ในกรณีที่พบ ครูผู้สอนอาจจะคาดหวัง การบริหารงาน

ตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนไว้สูง สิ่งที่ผู้บริหาร โรงเรียนได้ดำเนินการอาจไม่สอดคล้องกับความคาดหวังที่ครูผู้สอนต้องการ ส่วนผู้บริหาร โรงเรียนเป็นผู้ปฏิบัติเองอาจมองเข้าข้างตัวเองว่า ได้ดำเนินการอยู่ในระดับที่น่าพอใจแล้ว จึงได้ทำให้เกิดความแตกต่าง ระหว่างความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน

3. ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

จากการศึกษา พบว่า ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐาน สอดคล้องกับการศึกษาของ เฉลิม เทียงสงค์ (2549 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คล้ายกับ ประดับ พงศ์นุรักษ์ (2546. บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษากการปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและ วัฒนธรรมไทยของครู ในจังหวัดสงขลา พบว่า ครูที่มีประสบการณ์สอนต่างกัน มีการปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมไทย ในภาพรวมแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ จูรี อุไรวัฒนา (2547 : บทคัดย่อ) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กที่เป็นนิติบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 และเขต 2 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรในโรงเรียน จำแนกตามอายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และตำแหน่งหน้าที่การงาน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ข้าราชการครูที่ได้ปฏิบัติหน้าที่เป็นเวลานานกว่าได้มีการสั่งสมประสบการณ์ทั้งในด้านมุมมองต่อพฤติกรรมในการบริหารงานของผู้บริหาร และวิธีการเรียนรู้ กระบวนการในการเรียนรู้ต่าง ๆ จึงทำให้สามารถที่จะเรียนรู้ รับรู้ เข้าใจในสภาพการบริหารงานตาม หลักธรรมาภิบาล ได้ดีกว่าผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานน้อย ซึ่งประสบการณ์เป็นสิ่งที่สำคัญบางอย่างไม่อาจศึกษาหรือค้นคว้าได้จากตำรา ต้องประสบด้วยตนเองถึงจะเกิดความรู้ความเข้าใจ

อีกประการ คือ การที่ข้าราชการครูที่มีอาวุโสสูงมักได้รับการแต่งตั้งให้ได้รับตำแหน่งในระดับหัวหน้างานหรือระดับบริหารในสถานศึกษา เช่น เป็นหัวหน้ากลุ่มงาน หัวหน้าฝ่าย หรือบางท่านอาจได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งบุคคลที่ได้รับตำแหน่งเหล่านี้ ต้องผ่านการอบรม ฝึกฝนให้ความรู้ในด้านการบริหารมาพอสมควร เมื่อมีการอบรมพัฒนาการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ จึงมักได้รับโอกาสให้รับการอบรมก่อนผู้มีอาวุโสน้อยกว่า ทำให้มีโอกาสได้รับรู้ในสิ่งต่าง ๆ มากกว่า การได้รับความรู้และมีบทบาทหน้าที่ในการบริหารส่งผลให้สามารถรับรู้และเข้าใจพฤติกรรมหรือสภาพการดำเนินงานของผู้บริหารโรงเรียนได้ดีกว่า จึงทำให้การตีความในพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารแตกต่างกันไปจากครูผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานน้อยกว่า

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า สภาพการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่ด้านหลักความรับผิดชอบและด้านหลักความคุ้มค่า ยังอยู่ในระดับปานกลาง ผู้บริหารโรงเรียนควรทบทวนบทบาทของตนเองและกระตุ้นส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนได้ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ มุ่งมั่นและตั้งใจปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถให้บรรลุวัตถุประสงค์ และบริหารจัดการ ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด หน่วยงานต้นสังกัดควรหาช่องทาง หรือรูปแบบในการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหารโรงเรียนได้เกิดความรู้และทักษะในการบริหารงานตามหลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่าให้มากขึ้น มีการนิเทศ กำกับติดตาม และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และเป็นรูปธรรม

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า สภาพการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน ด้านหลักนิติธรรม เรื่อง การปรับปรุงระเบียบ ข้อบังคับและคำสั่งในการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้เป็นไปตามที่กฎหมาย กฎ ระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ และการให้แนวแนวทางในการปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบและข้อบังคับของทางราชการแก่บุคลากร อยู่ในระดับปานกลาง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาระบบสารสนเทศด้าน

กฎหมายให้มีความทันสมัยเพื่อให้บริการแก่ข้าราชการครูในสังกัด ส่วนผู้บริหารโรงเรียนต้อง จัดหาสารสนเทศด้านกฎหมาย มีการนิเทศ ให้แนวทางในการปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการแก่บุคลากรในโรงเรียนให้มากขึ้น

1.3 จากผลการวิจัย พบว่า สภาพการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารโรงเรียน ด้านหลักคุณธรรม เรื่องการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในโรงเรียนยึด หลักคุณธรรม และมีจรรยาบรรณในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นผู้บริหาร โรงเรียนพัฒนา แนวทางในการส่งเสริม และกระตุ้นให้ข้าราชการครูปฏิบัติงานโดยยึดหลัก คุณธรรม และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนิเทศติดตาม จัด กระบวนการส่งเสริมให้รางวัลเพื่อเป็นขวัญกำลังใจ

1.4 จากผลการวิจัย พบว่า สภาพการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารโรงเรียน ด้านหลักความโปร่งใส การเปิดโอกาส และหาช่องทางให้ประชาชน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะครู นักเรียน ได้มีส่วนร่วมแสดง ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานของโรงเรียน และการเปิดเผยแผนการใช้จ่ายงบประมาณ ประจำปีอย่างตรงไปตรงมา อยู่ในระดับปานกลาง ผู้บริหารโรงเรียนควรปรับปรุงและหา แนวทางให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น วิพากษ์ผลการบริหารงานของ โรงเรียนมีการจัดระบบตรวจสอบการแผนการใช้จ่ายประจำปี ที่ทุกฝ่ายสามารถตรวจสอบได้

1.5 จากผลการวิจัย พบว่า สภาพการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารโรงเรียน ด้านหลักการมีส่วนร่วม การเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมใน การจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง โรงเรียนและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องควรมีการอบรมให้ความรู้แก่ชุมชนเกี่ยวกับการจัดทำและพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา และเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ อีกทั้งโรงเรียน โดยเฉพาะผู้บริหารควรสร้างจิตสำนึกให้ข้าราชการครูเห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วม

1.6 จากการวิจัย พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่า สภาพการบริหารงานตาม หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมต่ำกว่าความคิดเห็นของผู้บริหารทุกด้าน ผู้บริหารควรยอมรับในความคิดที่แตกต่าง ยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของครู และผู้มี ส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ เพราะความคิดเห็นที่แตกต่างกัน จะทำให้เกิดแนวทางในการพัฒนาที่ เหมาะสม และควรพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนของตนให้เห็น ผลเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับเป้าหมายร่วมกันของบุคลากรในโรงเรียน

1.7 จากการวิจัย พบว่า ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์น้อยกว่า 10 ปี มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลโดยรวม ต่ำกว่าผู้มีประสบการณ์ตั้งแต่ 10 ขึ้นไป โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสนใจในการพัฒนาข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานน้อย ให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล มีการวางแผนพัฒนาทั้งก่อนและหลังการบรรจุแต่งตั้งเป็นข้าราชการครู เพื่อจะได้เกิดทัศนคติต่อการบริหารงานของผู้บริหารได้ชัดเจน เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติราชการให้สัมฤทธิ์ผลต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีความสัมพันธ์กับหลักธรรมาภิบาล เพื่อเป็นแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3

2.2 ควรศึกษา พัฒนา สื่อ นวัตกรรม ในการเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล ให้แก่ครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3